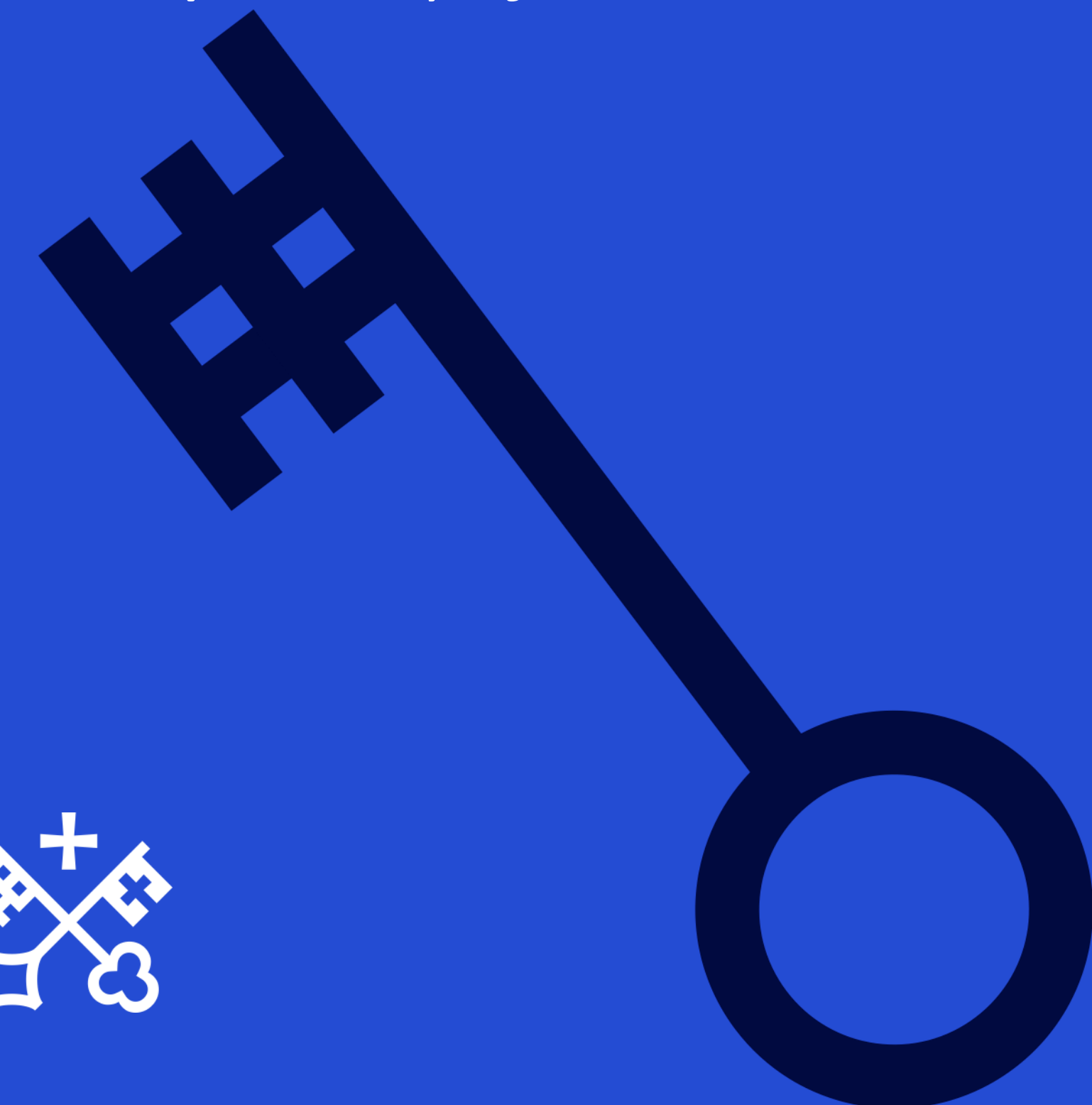

Rīga pakāpeniski pāriet uz videi draudzīgāku apkuri

Gaisa piesārņojuma mazināšana

Jānis Ikaunieks,
Līga Lapiņa

12.12.2023

Kāpēc nepieciešami izmaiņas un ierobežojumi

- Gaisa piesārņojuma samazināšana (pirmie Rīgas domes saistošie noteikumi pieņemti 2006. gadā)
- VARAM prasību ietveršana (Nacionālais gaisa piesārņojuma samazināšanas rīcības plāns)
- Nelógisku lēmumu samazināšana Siltumapgādes jautājumu komisijā
- Klimata mērķu ietveršana, tai skaitā, lai neveicinātu atkarību no dabasgāzes

Esošie noteikumi

2020. gada 16. aprīļa MK noteikumi nr. 197 «Par gaisa piesārņojuma samazināšanas rīcības plānu 2020.-2030. gadam»

6.1. I zonā:

6.1.1. aizliegts būvēt vai ierīkot stacionāras sadedzināšanas iekārtas, kas izdala NO_2 ;

6.1.2. apkurei, vēdināšanai, karstā ūdens apgādei vai tehnoloģisko procesu nodrošināšanai pieļaujama tikai centralizēta siltumapgāde vai autonoma siltumapgāde bez kurināmā sadedzināšanas (elektroenerģija, siltumsūkņi, saules paneļi, tajā skaitā saules baterijas, saules kolektori u.c.);

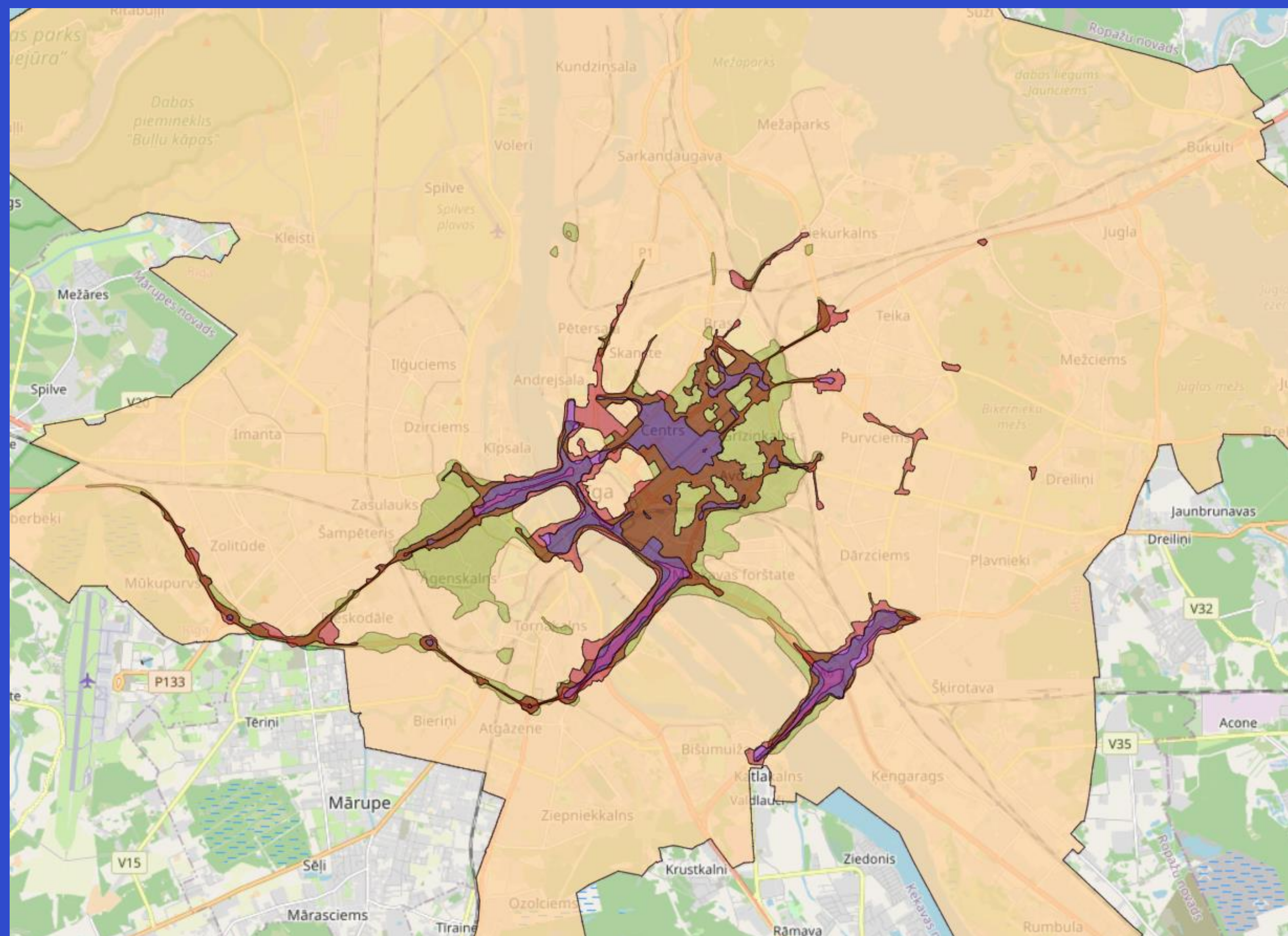
6.1.3. nekustamajos īpašumos, kur tiek izmantots cietais kurināmais, kur nav pieejama centralizēta siltumapgāde, ir pieļaujama maiņa pret gāzveida kurināmo;

6.2. II zonā:

6.2.1. aizliegts būvēt vai ierīkot stacionāras sadedzināšanas iekārtas, kas izmanto šķidro (dīzeļdegviela u.c.) un cieto kurināmo (malka, kūdra, briketes, granulas, ogles u.c.) apkurei, vēdināšanai un karstā ūdens apgādei, vai tehnoloģisko procesu nodrošināšanai;

6.2.2. apkurei, vēdināšanai un karstā ūdens apgādei, vai tehnoloģisko procesu nodrošināšanai jāizvēlas centralizētā siltumapgāde. Gadījumos, kad nekustamajos īpašumos nav pieejama centralizēta siltumapgāde, pieļaujama atsevišķu siltumavotu un apkures iekārtu uzstādīšana ar kurināmā sadedzināšanu, izmantojot gāzi, vai siltumapgāde bez kurināmā sadedzināšanas;

6.3. III zonā aizliegts būvēt vai ierīkot iekārtas, kas izmanto ogles siltumenerģijas ražošanai vai tehnoloģisko procesu nodrošināšanai.

Pamatprincipi

Klimata un gaisa
piesārņojuma mērķu
sinhronizācija

Pakāpeniska
atteikšanās no
importētiem fosiliem
kurināmajiem

VARAM gaisa
uzlabošanas
rīcības plānā
noteikto aktivitāšu
ieviešana

Taisnīga pāreja

Tehniski un
ekonomiski
pamatoti lēmumi

Pieteikumu
izvērtēšana pēc
būtības

Atvieglota veco
iekārtu nomaiņa pret
tādā pašā kurināmā
jaunu iekārtu

Dažādu filtru un AER
gāzveida kurināmo
integrēšana

Kāpēc nepieciešamas esošo noteikumu izmaiņas?

2020. gada 16. aprīļa MK noteikumi nr. 197 «Par Gaisa piesārņojuma samazināšanas rīcības plānu 2020.-2030. gadam»

Rīcība	Paskaidrojums
Izstrādāt Rīgas pilsētas gaisa kvalitātes uzlabošanas rīcības programmu 2021. -2025. gadam.	Veikts
Pārskatīt RD 2015. gada 22. septembra saistošos noteikumus Nr. 167 " <u>Par gaisa piesārņojuma teritoriālo zonējumu un siltumapgādes veida izvēli</u> " noteikto zonu.	Iedalījumu un noteikt zonas, ne tikai pēc gaisa kvalitātes modelēšanas rezultātiem, bet arī iedzīvotāju blīvuma, teritorijas izmantošanas veida un centralizētās siltumapgādes pieejamības Lai ievērotu piesardzības principu, noteiktas nemainīgas zonas, kurās nedrīkst uzstādīt jaunas sadedzināšanas iekārtas, kas palielina kopējo putekļu daudzumu vai kurās vecās iekārtas jāaizstāj ar efektīvākām. Mainīta esošā pieeja, kas paredzēja, ka zonas tiek noteiktas tikai balstoties uz gaisa kvalitātes modelēšanas rezultātiem.
Ogļu izmantošanas aizliegums.	Saistošajos noteikumos tieši iekļauts ogļu izmantošanas aizliegumu Rīgas pilsētas administratīvajā teritorijā gan māsaimniecībās izmantotajās apkures iekārtās, gan visās pārējās sadedzināšanas iekārtās, kas tiek izmantotas siltumenerģijas ražošanai. Noteikta atbildība par kontroles veikšanu.

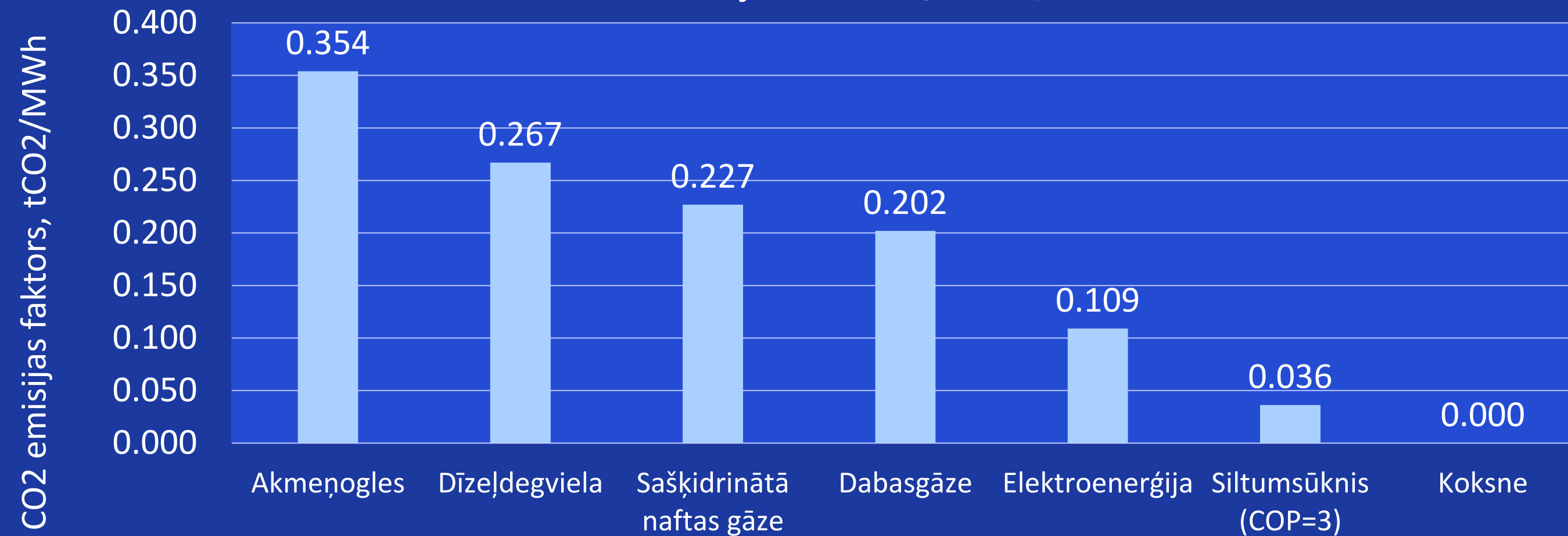
Kāpēc nepieciešamas esošo noteikumu izmaiņas?

2020. gada 16. aprīļa MK noteikumi nr. 197 «Par Gaisa piesārņojuma samazināšanas rīcības plānu 2020.-2030. gadam»

Saistošajos noteikumos paredzēt konkrētas zonas Rīgā, kur būtu nepieciešams veikt papildus pasākumus apkures iekārtu radītā piesārņojuma samazināšanai. Šajās zonās:	aizliegt jaunu individuālo emisijas avotu būvniecību vai ierīkošanu un veicināt jauno un perspektīvo apbūves teritoriju pieslēgšanu centralizētajai siltumapgādei tur, kur to ļauj jau šobrīd izbūvētās siltumtrases; izvērtēt esošo situāciju un laikā līdz 2030.gadam veicināt esošo iekārtu pieslēgšanu centralizētajai siltumapgādei tur, kur to ļauj jau šobrīd izbūvētās siltumtrases un kuras ir ekonomiski pamatoti; izvērtēt esošo situāciju un laikā līdz 2030.gadam veicināt esošo neefektīvo iekārtas nomainīšanu ar efektīvākām iekārtām, kuras atbilst apkures iekārtām noteiktajām ekodizaina prasībām un veicināt tādu AER izmantošanu, kas nerada gaisu piesārņojošo vielu emisijas. izvērtēt nepieciešamo finansējumu un sniegt finansiālo atbalstu, lai veicinātu esošo iekārtu pieslēgšanos centralizētajai siltumapgādei vai arī esošo neefektīvo iekārtu nomaiņu.
Veikt regulāras uzstādīto apkures iekārtu inspekcijas, novērtējot vai uzstādītas atbilstošas iekārtas un izmantots atbilstošs kurināmais.	Veikta regulāra iekārtu kontrole un nodrošināta atbilstība noteiktajām prasībām, tādā veidā uzlabojot gaisa kvalitāti un samazinot sūdzības par neatbilstošu apkures iekārtu vai kurināmā izmantošanu.

Kāpēc dažādās vietās ir dažādas alternatīvas

CO2 emisijas faktors, tCO2/MWh

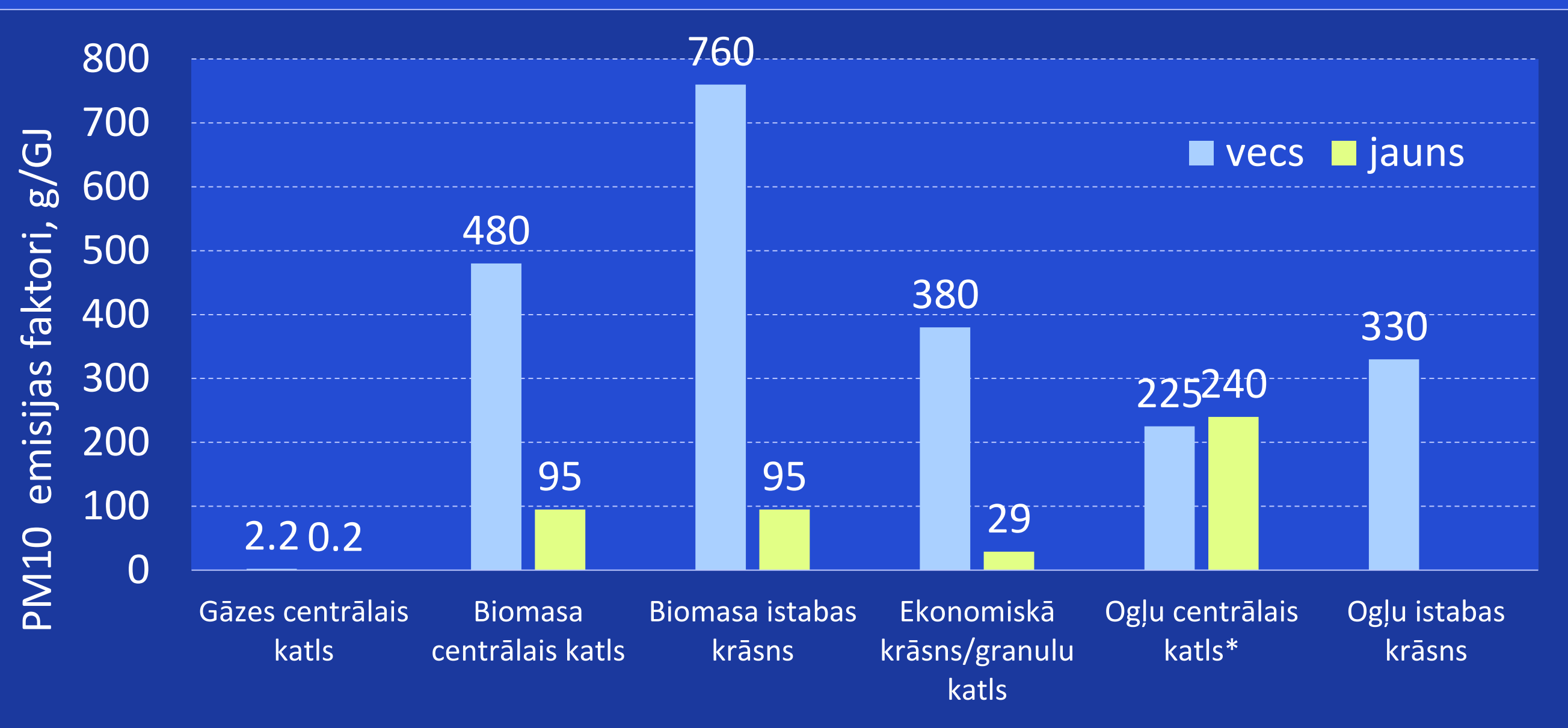

Klimata mērķi

CO₂

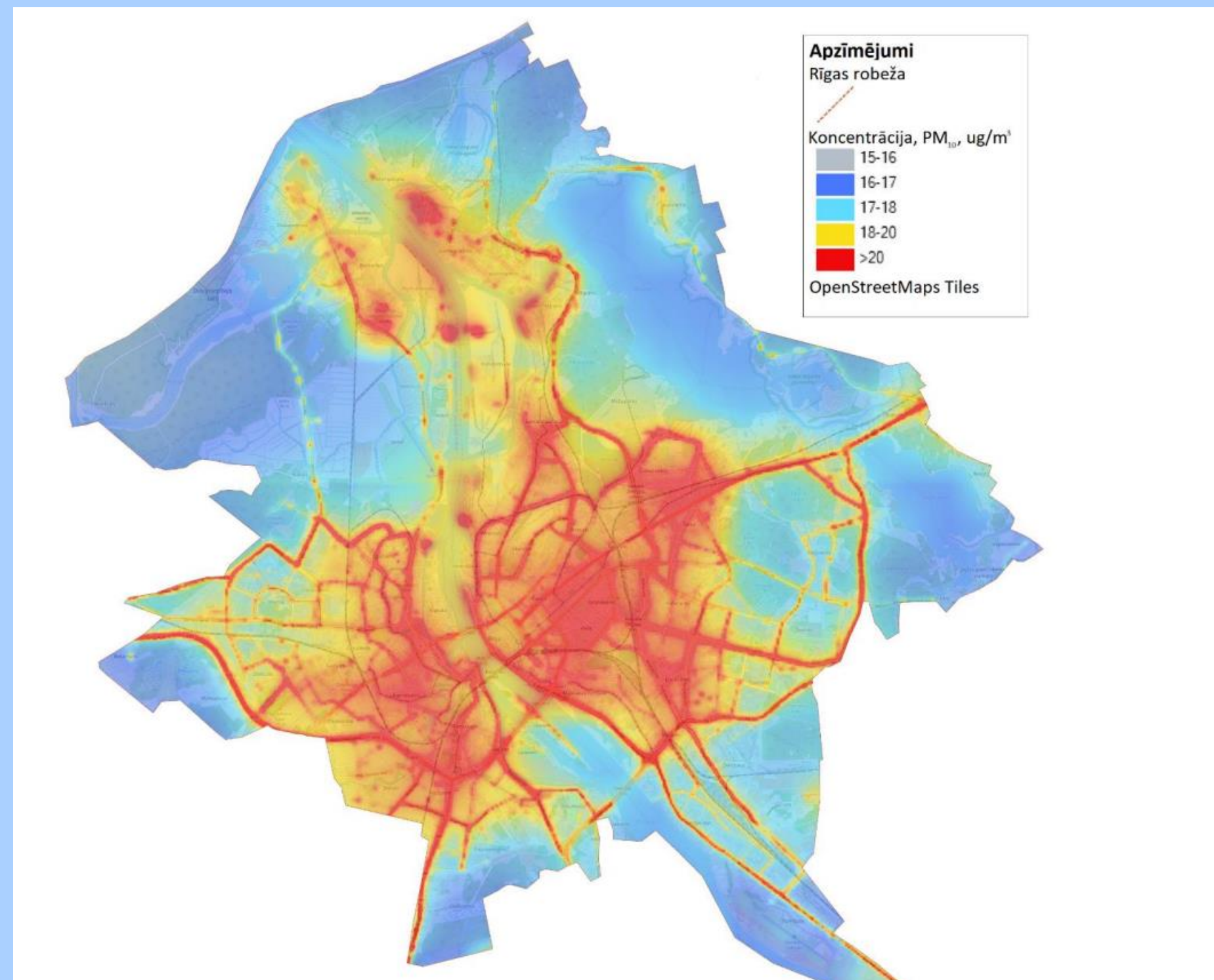
PM, NO₂

Gaisa piesārņojums. Mērķi

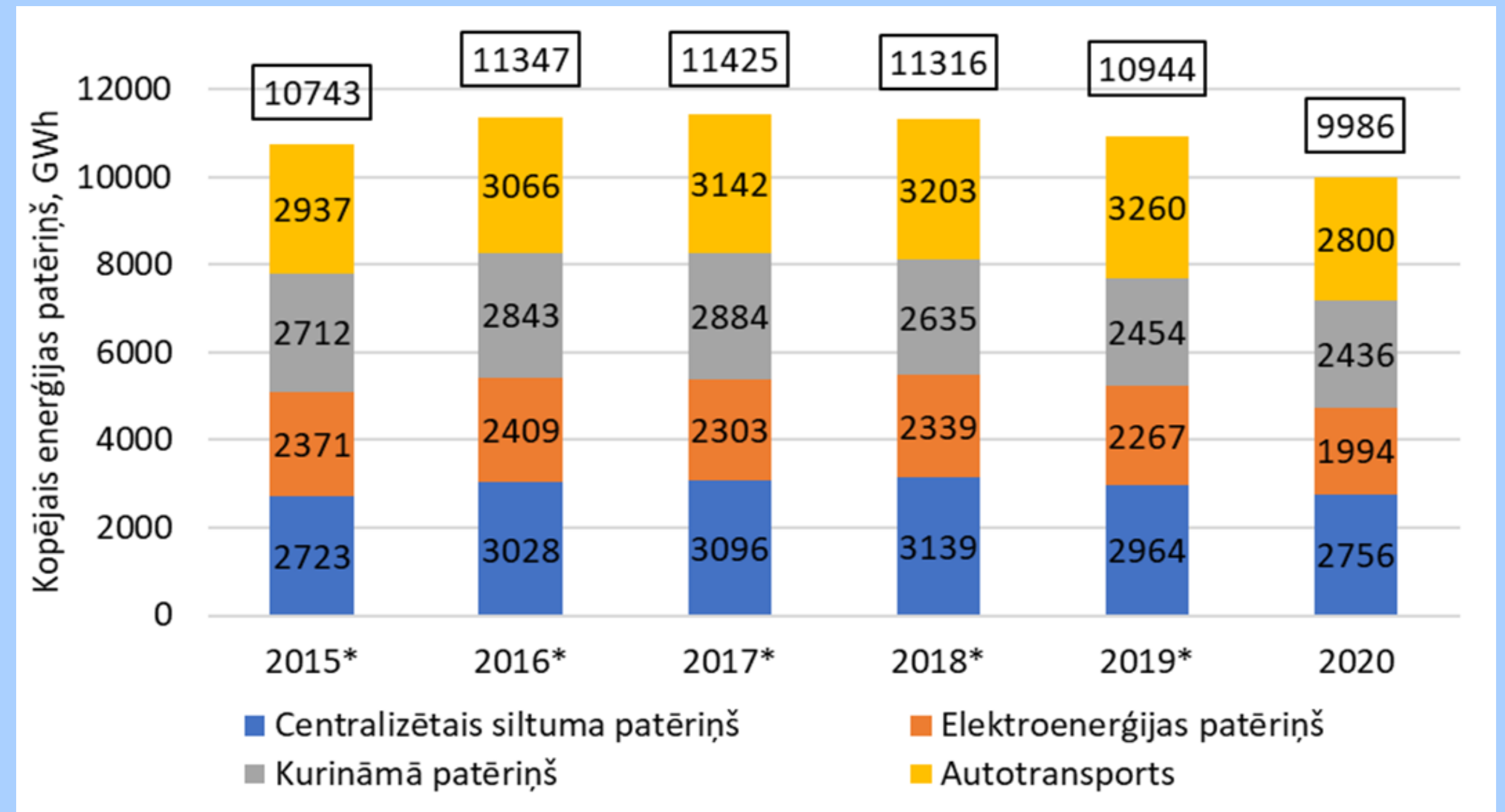
Kāpēc nepieciešami ierobežojumi

Gaisa piesārņojuma samazināšanas mērķi

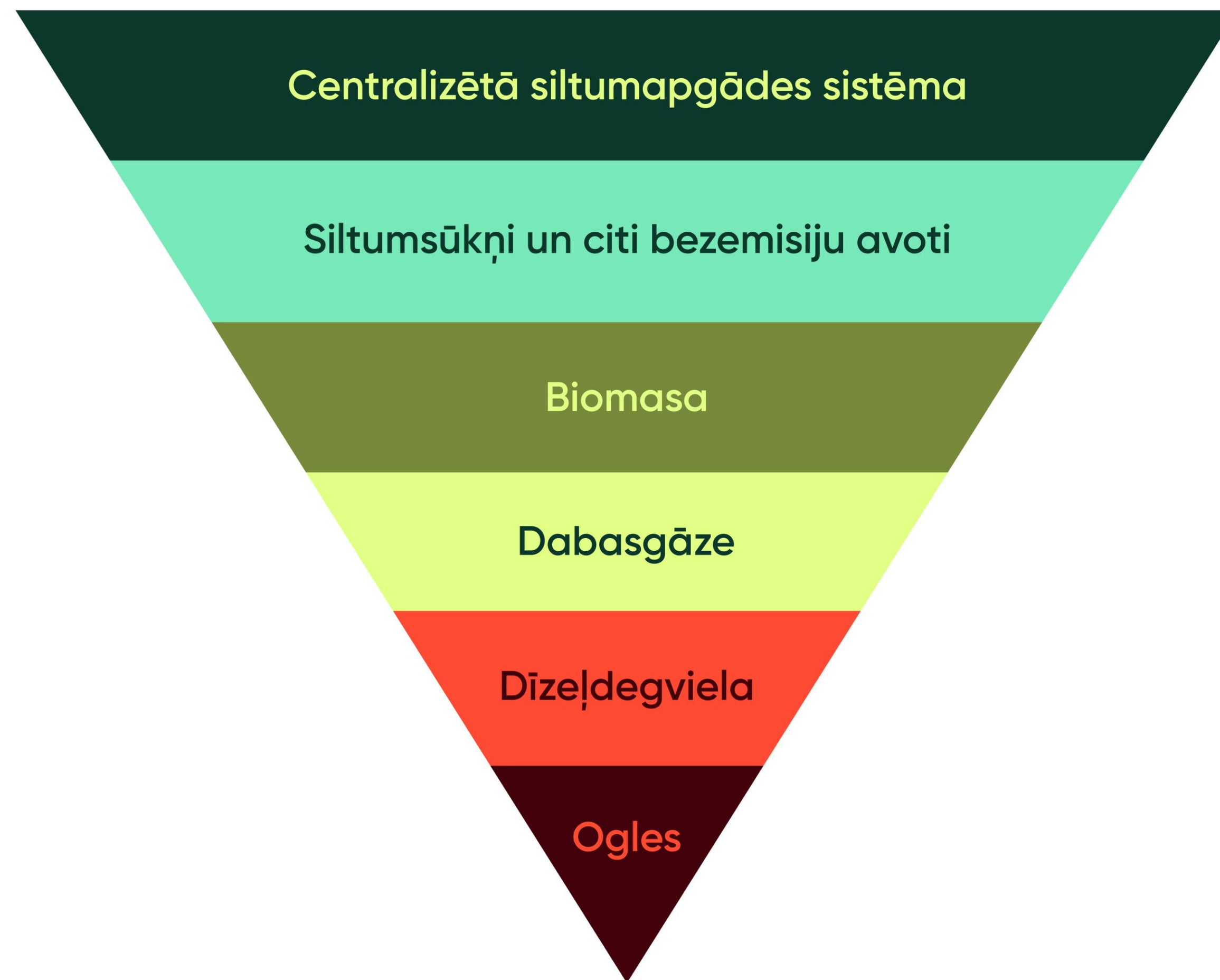
Ietekmē cilvēka veselību

Klimata mērķi

Ietekmē globālo sasilšanu, importējam resursus, energodrošība

GAISA PIESĀRŅOJUMA SAMAZINĀŠANA RĪGĀ

Rīgas prioritātes

Gaisa piesārņojuma
samazināšana

01

Saistošo noteikumu prasības par siltumapgādes sistēmas iekārtu izvēli **neattiecas uz iekārtām, kuras paredzētas darbināšanai ārkārtas situācijās vai darbojas mazāk par 500 darba stundām gadā.**

Komisijas sēdēs ar padomdevēja tiesībām piedalās energoapgādes komersantu, kas veic elektroenerģijas sadali, energoapgādes komersantu, kas veic siltumenerģijas ražošanu, un dabasgāzes sadales sistēmas operatora pārstāvji. Pārstāvji sniedz informāciju par tehniskiem ierobežojumiem Iesniegumā norādītā siltumapgādes veida izvēlei

02

Visās zonās **aizliegts uzstādīt siltumapgādes sistēmas iekārtas, kurās izmanto akmeņogles, brūnogles, kūdru un šķidro kurināmo, tai skaitā dīzeļdegvielu.**

Sākot ar 2031. gada 1. janvāri visās zonās **aizliegts uzstādīt jaunas individuālās un lokālās apkures iekārtas, kurās izmanto jebkāda veida fosilo kurināmo.** Sākot ar 2026. gada 1. janvāri Komisija pieņem lēmumu par atteikumu saskaņot siltumapgādes veidu, kas paredz siltumenerģijas ražošanai izmantot jebkāda veida fosilo kurināmo.

03

Atļauta visu esošo katlu nomaiņa, kamēr tiek ievērotas prasības par ierobežojumiem.

Visās zonās nekustamajos īpašumos, kas ir atsevišķi dzīvokļi daudzdzīvokļu mājās vai privātmājas **ir atļauta esošās iekārtas nomaiņa pret jaunu kurināmā sadedzināšanas iekārtu, samazinot kopējo gaisa piesārņojumu, kas atbilst ārējiem normatīvajiem aktiem par ekodizaina prasībām ar enerģiju saistītām precēm (produktiem) un kuras nominālā ievadītā siltumjauda nepārsniedz 50 kW.**

Visās zonās nekustamajos īpašumos, kas ir atsevišķi dzīvokļi daudzdzīvokļu mājās, veicot siltumapgādes veida maiņu no individuālā uz lokālo, ir atļauta vecās siltumapgādes sistēmas iekārtas maiņa pret jaunu palielinot ievadīto siltuma jauda, **izvēloties esošo risinājumu atbilstoši dzīvokļu īpašnieku kopības lēmumam un samazinot kopējo gaisa piesārņojumu.**

04

Ja saistošo noteikumu 25. un 27. punktā norādītajām prasībām atbilstošu siltumapgādes sistēmas iekārtu uzstādīšana **konkrētā zonā nav tehniski un ekonomiski pamatota**, ņemot vērā to ieviešanas un lietošanas potenciālās izmaksas, **tad izņēmuma kārtībā ir pieļaujama cita siltumapgādes sistēmas iekārtas uzstādīšana**, ja Īpašnieks atbilstoši III nodaļā noteiktajai kārtībai ir saņēmis Komisijas lēmumu par siltumapgādes veida saskaņošanu.

Lai izvērtētu siltumapgādes sistēmas iekārtas izmantošanas **ekonomisko pamatotību** atbilstoši saistošo noteikumu 25. vai 27. punkta prasībām, Īpašnieks izmanto saistošo noteikumu **1. pielikumā noteikto ekonomiskā izdevīguma noteikšanas kārtību**. (Dzīves cikla izmaksas EUR/MWh)

05

Saistošo noteikumu 25. un 27. punktā norādīto siltumapgādes sistēmas iekārtu vietā **Īpašnieks var uzstādīt citu siltumapgādes sistēmas risinājumu, ja tas nodrošina līdzvērtīgu vai labāku vides aizsardzības līmeni** un ja Īpašnieks atbilstoši III nodaļā noteiktajai kārtībai ir saņēmis Komisijas lēmumu par siltumapgādes veida saskaņošanu.

Īpašniekam ir **tiesības pievienot Iesniegumam atbilstošā jomā sertificēta speciālista sniegtu atzinumu** par tehniskiem ierobežojumiem vai ekonomiskajiem aprēķiniem noteikta siltumapgādes veida izvēlei.

06

Rīgas valstspilsētas pašvaldības aģentūra “Rīgas enerģētikas aģentūra” (turpmāk – Aģentūra) uzrauga pašvaldības administratīvajā teritorijā esošās siltumapgādes sistēmas iekārtas un:

- **izveido un uztur** siltumapgādes sistēmas iekārtu **reģistru**;
- **pārbauda siltumapgādes sistēmas iekārtas**, lai pārliecinātos par siltumapgādes sistēmas iekārtu reģistrā sniegtās informācijas atbilstību;
- **pieprasa informāciju par siltumapgādes sistēmas iekārtām**, ja šāda informācija nav sniegta vai ir saņemta sūdzība par siltumapgādes sistēmas iekārtas tehnisko nodrošinājumu un ekspluatācijas prasību ievērošanu.

1.zona

aizliegts uzstādīt jaunas siltumapgādes sistēmas iekārtas, kurās sadedzina šķidro kurināmo, cieto kurināmo (ieskaitot cieto biomasu) vai gāzveida kurināmo;

siltumapgādes nodrošināšanai pieļaujama tikai centralizēta siltumapgāde vai bezemisiju siltumenerģijas ražošanas tehnoloģiju izmantošana (elektroenerģija, siltumsūkņi, saules kolektori u. c.);

2.zona

aizliegts uzstādīt jaunas siltumapgādes sistēmas iekārtas, kurās sadedzina šķidro kurināmo vai cieto kurināmo (ieskaitot cieto biomasu);

siltumapgādes nodrošināšanai izvēlas risinājumu, ievērojot šādu prioritāro secību un to, ka zemākas prioritātes risinājuma izmantošana ir atļauta, ja augstākas prioritātes risinājuma izmantošana nav tehniski un ekonomiski pamatota, ņemot vērā tā ieviešanas un lietošanas potenciālās izmaksas:

bezemisiju siltumenerģijas ražošanas tehnoloģiju izmantošana;

ēku apsildīšanai paredzētas izmantotas apkure iekārtas gāzveida kurināmais, uzstādīšana;

3.zona

siltumapgādes nodrošināšanai izvēlas risinājumu, ievērojot šādu prioritāro secību un to, ka zemākas prioritātes risinājuma izmantošana ir atļauta, ja augstākas prioritātes risinājuma izmantošana nav tehniski un ekonomiski pamatota, ņemot vērā tā ieviešanas un lietošanas potenciālās izmaksas:

bezemisiju siltumenerģijas ražošanas tehnoloģiju izmantošana vai centralizēta siltumapgāde;

ēku apsildīšanai izmantota cietā biomasa

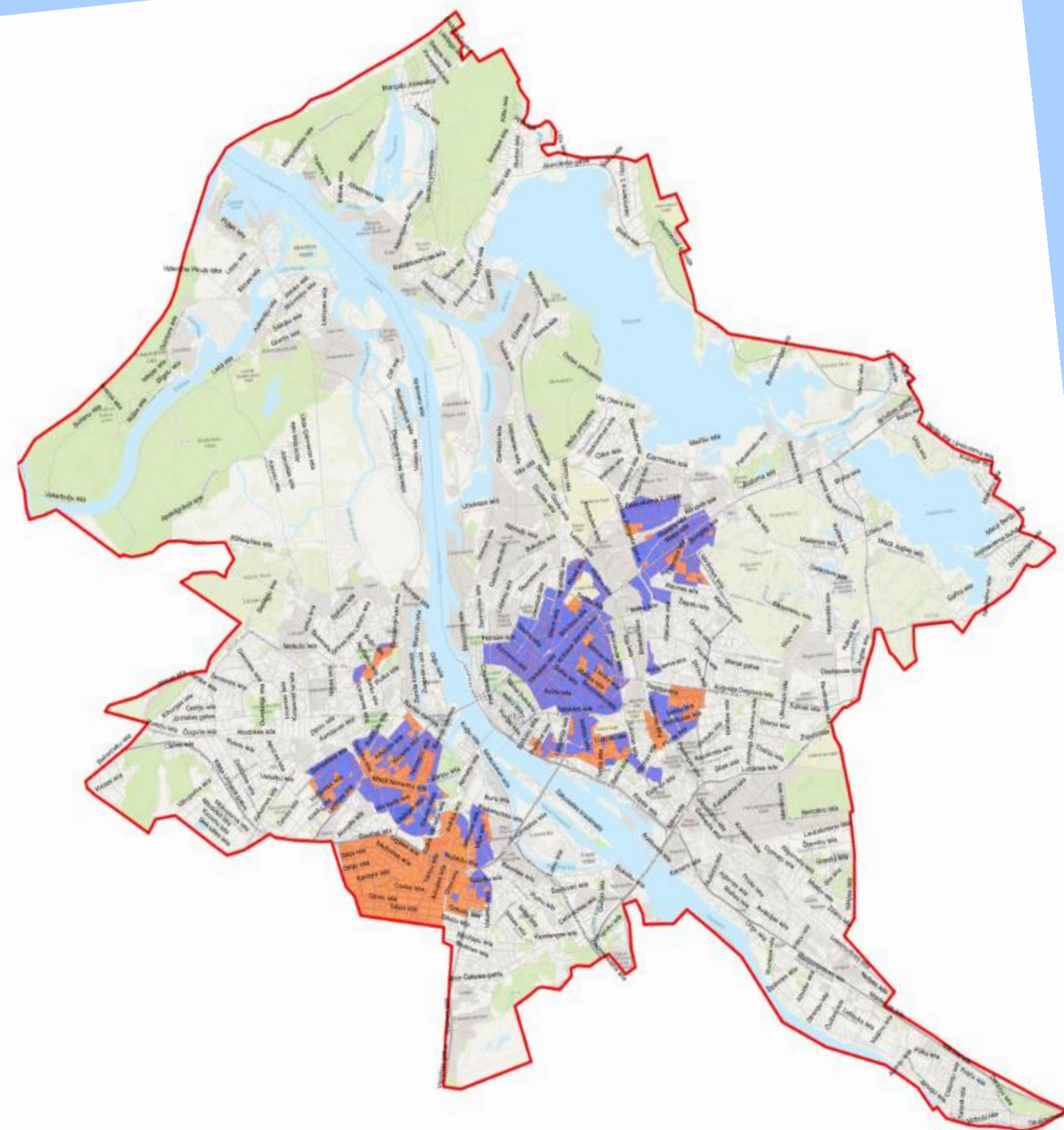
ēku apsildīšanai izmantots gāzveida kurināmais;

Šobrīd spēkā esošais gaisa piesārņojuma teritorijas zonējums

ATĻAUTIE APKURES VEIDI RĪGĀ

Teritoriālais zonējums
siltumenerģijas ražošanas
veida izvēlei

- 1. zona
- 2. zona
- 3. zona (neiekrāsota)

VARAM gaisa piesārņojuma samazināšanas rīcības plāns 2020.-2030. gadam nosaka zonu pārskatīšanu, ne tikai pēc modelēšanas rezultātiem, bet arī:

- pēc iedzīvotāju blīvuma;
- pēc teritorijas izmantošanas;
- pēc centralizētās siltumapgādes pieejamības.

Kāpēc centralizētā siltumapgāde kā prioritāte

Valsts līmeņa plānošanas dokumenti:

1. Latvijas Nacionālais attīstības plāns 2021.-2027.gadam;
2. Nacionālais enerģētikas un klimata plāns 2021.-2030.gadam;
3. Stratēģija Latvijas klimatneitralitātes sasniegšanai līdz 2050.gadam;
4. Gaisa piesārņojuma samazināšanas rīcības plāns 2020.-2030.gadam;
5. Rīgas plānošanas reģiona ilgtspējīgas attīstības stratēģija 2014.-2030.gadam.

Pašvaldības plānošanas dokumenti:

1. Rīgas ilgtspējīgas attīstības stratēģija līdz 2030.gadam;
2. Rīgas attīstības programma 2022. - 2027.gadam;
3. Rīgas valstspilsētas Ilgtspējīgas enerģētikas un klimata rīcības plāns 2022. - 2030. gadam;
4. Rīgas valstspilsētas gaisa kvalitātes uzlabošanas rīcības programma 2021.- 2025.gadam.

PALDIES!

Rīgas enerģētikas aģentūra
+371 67037872
Mazā Jauniela 5, Rīga, LV-1050
rea.riga.lv